

BOPLATSLÄMNINGAR PÅ TINGSLÄTTEN I GAMLA UPPSALA

FÖRUNDERSÖKNING

Gamla Uppsala 84:10, RAÄ 634

f. d. Gamla Uppsala socken, nu Uppsala stad, Uppland

Av Ann Lindkvist

SAU Rapport 2006:1

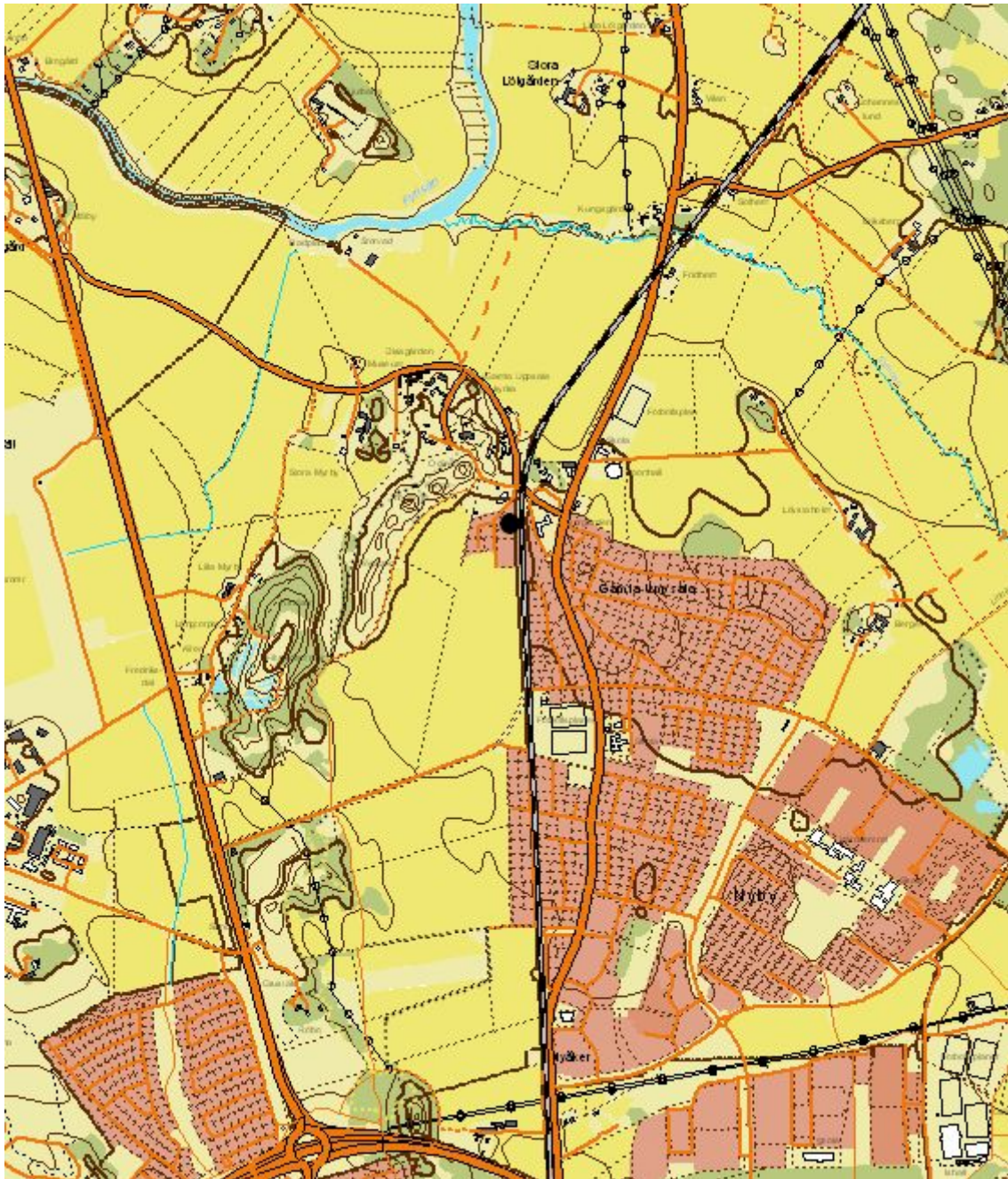
INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning.....	3
Bakgrund	4
Topografi	4
Fornlämningsmiljö och tidigare undersökningar.....	4
Äldre kulturlandskap	4
Undersökningen	4
Undersökningsmetod och genomförande	4
Frågeställningar	5
Undersökningens resultat.....	5
Schakt	5
Anläggningar.....	6
Fynd.....	6
Tolkning.....	6
Förslag till vidare åtgärder.....	6
Referenser.....	7
Tekniska och administrativa uppgifter.....	8
Bilaga	9
Bilaga 1. Anläggningsförteckning.....	9

INLEDNING

Med anledning av att fastighetsägaren på Tingslätten 4 i Gamla Uppsala ville uppföra ett hus på sin tomt beslutade Länsstyrelsen att en arkeologisk förundersökning skulle utföras innan bygglov kunde ges (dnr 431-13569-05, 2006-04-19). Undersökningen utfördes 2006-05-09 av Ann Lindkvist, Societas Archaeologica Upsaliensis och bekostades av Pronuncia Konsult HB.

Figur 1. Utdrag ur ekonomisk karta 1118a med undersökningsområdet markerat med svart prick centralt i kartbilden. Skala 1:10 000. Ur Fastighetskarta © Lantmäteriverket Gävle 2006. Medgivande MS2006/1059.

BAKGRUND

Topografi

Undersökningsytan ligger på den s. k. Tingslätten på en villatomt invid järnvägen genom Gamla Uppsala samhälle. Gamla Uppsala Historiskt Museum och Kungshögarna ligger ett litet stycke åt nordväst och Storgården ligger på den östra sidan av järnvägen och mitt emot den aktuella fastigheten. Tomten utgörs till största delen av gräsmatta med träd, buskar och rabatter. Marken är plan och har före det att villaområdet uppfördes någon gång under tidigt 1900-tal använts som åkermark. Den underliggande jordarten utgörs av postglacial lera. Ytan ligger på en höjd av knappt 20 m. ö. h.

Fornlämningsmiljö och tidigare undersökningar

Hela fastigheten ligger inom den gränsbestämda fornlämningen RAÄ 586:1 i Uppsala stad (f. d. Gamla Uppsala sn) som innefattar ett stort område med ett flertal fornlämningar, bl a området med Kungshögarna, Gamla Uppsala kyrka och platsen för den gamla Kyrkbyn. Fornlämningarna i området härrör huvudsakligen från järnålder men det finns också ett par dateringar till bronsålder från Storgården, RAÄ 547:1 (Anund et al. 1997). Ett trettio-tal meter sydväst om fastigheten ligger den gamla stationsbyggnaden som är ett statligt byggnadsminne, RAÄ 282:1. Alldeles norr och väster om fastigheten ligger RAÄ 547:1 som omfattar platsen för den gamla Kyrkbyn vilken finns skriftligt belagd från medeltid och framåt (DMS 1:2). Från den del av Kyrkbyn som legat vid Groaplan och Storgården finns också dateringar från 500-talet e. Kr. och genom hela resterande delen av järnåldern (Anund et al. 1997, Hallgren 2001). Vid den tidigare Mattsgården, nuvarande museitomten, finns undersökta boplatslämningar i form av bl a fem grophus med spår av olika hantverksaktiviteter från 300-1000-talen e. Kr. (Ljungkvist 2000). Vid de undersökningar som gjorts i området har inte RAÄ 547: 1 säkert kunnat avgränsas åt söder. Ett hundratal meter sydväst om den aktuella fastigheten har vid tre tillfällen antikvariskt kontrollerade schaktningar utförts. De berörda fastigheterna var 84:14, 84:18, 84:19 och 21:76 (Alström & Duczko 1997, Bäckström 1999, Bäckström 2000). Vid alla tillfällen visade det sig att schaktningen endast kom att beröra jordlager som var omrörda i sen tid.

Äldre kulturlandskap

Platsen där undersökningsytan ligger utgörs på de historiska kartorna av Gamla Uppsala bys Lilla gårde och har alltså varit odlad mark åtminstone från 1600-talet och framåt (jfr Anund 1997:74, 105).

UNDERSÖKNINGEN

Undersökningsmetod och genomförande

Undersökningen inleddes med att jorden banades av skiktvis med grävmaskin ned till opåverkade lager. Anläggningarna ritades in på en planritning och efter att profilsnitt grävts för hand ritades anläggningarna i profil. Då anläggningarna var få till antalet undersöktes samtliga. Fynd tillvaratogs både under schaktningen och vid undersökningen av anläggningarna. Inmätning skedde utan instrument. Hela undersökningsförloppet dokumenterades också med fotografering med digitalkamera. Undersökningen genomfördes i soligt och vackert väder.

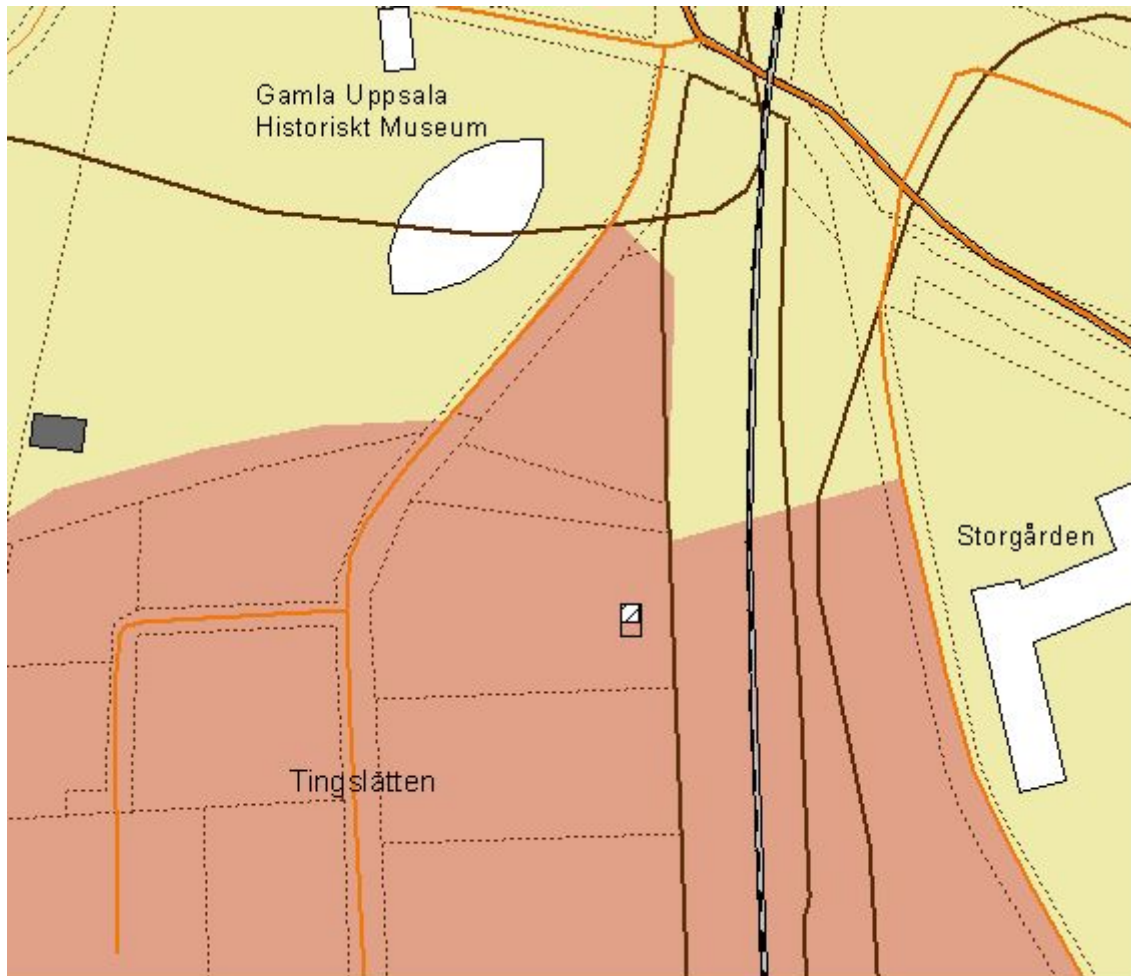
Frågeställningar

Syftet med förundersökningen var att undersöka om det fanns fornlämningar på platsen samt karaktären och omfattningen av ev. lämningar. Om möjligt skulle även ev. lämningars datering bedömas.

UNDERSÖKNINGSRESULTAT

Figur 2. Undersökningsschaktet med området med anläggningar markerat med skraffering. Manuellt inprickat. Skala 1:750. Ur Fastighetskarta © Lantmäteriverket Gävle 2006. Medgivande MS2006/1059.

Schakt

Schaktet mätte $6,6 \times 4,6$ m och låg i det närmaste rakt i N-S i sin längdriktning. Tjockleken på matjordslagret varierade mellan 0,3-0,4 m och schaktet grävdes ned till ett djup som varierade mellan 0,4-0,55 m. Matjorden utgjordes av gråbrun något humös lera och under detta fanns ljus gråbrun lera.

Anläggningar

Sammanlagt fem anläggningar påträffades och undersöktes. De låg samlade i den norra delen av schaktet. Anläggningarna var alla relativt lika vad gällde fyllningens karaktär och fyndinnehåll. Se vidare i anläggningsförteckningen i bilaga 1.

Fynd

Fynd påträffades och tillvaratogs både vid schaktningen och undersökningen av anläggningarna. Vid schaktningen framkom en del tegel, fönsterglas, glas från flaskor, rödgods, spikar och porslinsbitar vilket alltsamman bör härröra från historisk tid. Även några mindre brända och obrända djurben framkom vid schaktningen. I anläggningarna påträffades lite träkol, trärester, brända och obrända djurben och tänder. Se vidare i anläggningsförteckning i bilaga 1.

Tolkning

De anläggningar som påträffats utgörs av stolphål och gropar. I något fall kan säkert tolkningen av anläggningstypen diskuteras då två av dem inte kunnat tas fram i sin helhet. Det rör sig i alla fall utan tvivel om en del av en fornlämning och möjligen utgör de en del av ett utkantsområde till de boplatzlämningar som tidigare påträffats vid den tidigare Mattsgården i norr och vid Storgården i öster (RAÅ 547:1). Hypotetiskt skulle anläggningarna kunna ingå i ett hus som i så fall har sin fortsättning utanför schaktet i väster och norr men detta kan inte beläggas. De fynd som kan knytas till anläggningarna utgörs av brända och obrända djurben vilka är fyndkategorier som är vanligt förekommande på boplatser. Förekomsten av ben och framförallt trä visar på att bevaringsförhållandena för organiskt material är mycket goda. Inget av fynden ger något bidrag till en datering av lämningarna. Till sin karaktär vad gäller fyllning, fyndinnehåll och typ är dock anläggningarna mer troligt från förhistorisk tid, även om en medeltida datering inte kan uteslutas.

Förslag till vidare åtgärder

Genom att samtliga anläggningar kom att undersökas till hälften i samband med förundersökningen har den viktigaste och mest grundläggande kunskapen om fornlämningen inhämtats. En slutundersökning skulle inte kunna tillföra så mycket mer. SAU förlår därför att inga vidare arkeologiska undersökningar skall utföras men det är givetvis upp till Länsstyrelsen att besluta i ärendet.

REFERENSER

Alström, U. & Duczko, W. 1997. *Arkeologisk schaktövertäckning i Gamla Uppsala. Fast. 21:26, 21:50 samt 84:18*. Institutionen för arkeologi och antik historia vid Uppsala Universitet.

Anund, J., Duczko, W., Göthberg, H., Price, N. & Wikborg, J. 1997. *Gamla Uppsala – centralplats och omland. Arkeologisk förundersökning på Ostkustbanan 1996-97*. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala Rapport 1997:26.

Bäckström, Y. 1999. *Schaktövertäckning. Fastighet Gamla Uppsala 84:14, Gamla Uppsala sn, Uppland*. SAU rapporter 1999:1SÖ.

Bäckström, Y. 2000. *Schaktövertäckning. Tingslätten. Fastigheterna Gamla Uppsala 21:76, 84:14, 84:18, 84:19, Gamla Uppsala sn, Uppland*. SAU rapporter 2000:1SÖ.

Dahlbäck, G., Ferm, O. & Rahmqvist, S. 1984. *Det medeltida Sverige (DMS). 1 Uppland: 2 Tiundaland. Ulleråker, Vaksala, Uppsala stad*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Hallgren, A-L. 2001. *Grooplan samt väster om Storgården i Gamla Uppsala. Arkeologisk undersökning och antikvarisk kontroll. Fornl nr 547, Gamla Uppsala sn, Uppland*. SAU rapport 2001:2SÖ.

Ljungkvist, J. (red.) 2000. *I maktens närhet. Två boplatsundersökningar i Gamla Uppsala. RAÄ 285, Norra gårdet, RAÄ 547 Matsgården, Gamla Uppsala socken, Uppland*. (SAU Skrifter nr 1.) Uppsala.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

<i>Länsstyrelsen dnr och datum för tillstånd:</i>	431-13569-05, 2006-04-19
<i>SAU projekt nr:</i>	1040
<i>RAÄ-nr</i>	Uppsala 634
<i>Län, landskap, kommun och socken:</i>	Uppsala län, Uppland, Uppsala kommun, Gamla Uppsala socken
<i>Utförandetid i fält:</i>	2006-05-09
<i>Tidsåtgång i fält:</i>	8 arkeologtimmar 4 maskintimmar
<i>Personal:</i>	Ansvarig: Ann Lindkvist. Grävmaskinist: Kjell Mickelsson.
<i>Undersökt yta:</i>	30 m ²
<i>Läge:</i>	Ekonomiska kartan 11I8a Fastighetsbeteckning: Gamla Uppsala 84:10
<i>Koordinater:</i>	X 1602 371, Y 6643 389 (manuellt inprickat)
<i>Inmätningssystem:</i>	Ej inmätt.
<i>Arkivhandlingar:</i>	Dokumentationsmaterial bestående av digitala foton, planritning, profilritningar förvaras på SAU i väntan på beslut om plats för slutlig förvaring.
<i>Fynd:</i>	Fynden har ej tillvaratagits.

BILAGA

Bilaga 1. Anläggningsförteckning

Alla mått i meter.

Anläggningsnr	Typ	Storlek i plan	Form i plan	Djup	Beskrivning	Fynd
A1	Stolphål	0,32 × 0,25	Oval	0,08	Fyllning av gråbrun lera. Svagt sotig i ytan. Skålformad i profil.	–
A2	Grop	1,15 × 0,95	Triangulär	0,46	Fyllning av något humös gråbrun lera. 2 små skärvstenar, enstaka träkolsbitar och fragment av trä. U-formad i profil. Fortsätter in i västra schaktkanten.	Små bitar av brända och obrända djurben, en obränd djurtand.
A3	Stolphål	0,40 × 0,30	Oval	0,12	Inre fyllning av gråbrun lera med träfragment – rester av stolpe. En yttre fyllning av gråbrun lera. 2 små skärvstenar.	–
A4	Stolphål	1,50 × 1,00	Oval	0,52	En mindre fyllning i östra kanten av Mörkt gråbrun lera. I övrigt fyllning av gråbrun lera med enstaka bitar av träkol och träfragment samt några skärviga stenar. I anläggningens östra och djupare del bevarat stående trä – rester av stolpe. Anläggningens djupare östra del cirka 0,50 m i diameter, i väster är anläggningen 0,30 m djup.	Små bitar av brända och obrända djurben varav en mindre del av en käke.
A5	Grop	0,80 × 0,70	Spetsoval	0,10	Fyllning av gråbrun lera. Flack i profil. Fortsätter in i norra schaktkanten.	En bit tegel i ytan.
